הָאֶמְצָעִי כְּשֶׁתִּרְאֶה אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא בֵּינֵיהֶם מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ, הֲרֵי שְׁלָשְׁתָּן (מא) כִּמְדִינָה אַחַת וּמוֹדְדִים לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה (מב) לְכָל רוּחַ * מִחוּץ לִשְׁלָשְׁתָּן. (וְיֵשׁ אוֹמְרִים (מג) דְּאֵין מוֹדְדִין מִן הָאֶמְצָעִי (מד) רַק מֵחוֹמוֹתֶיהָ) (תוספות (מז: ד״ה התם) והרא״ש פרק כיצד מעברין (פ״ה סי׳ ד) וטור): ט [ע]עִיר שֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל שְׂפַת הַנַּחַל [פ]שֶׁרֹב הָעִתִּים הוּא יָבֵשׁ וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ מָלֵא אֶלָּא בִּשְׁעַת הַגֶּשֶׁם, [צ]אִם יֵשׁ לְפָנֶיהָ (מה) *[ס]מַצֵּבָה רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שְׂפַת הַנַּחַל כְּדֵי שֶׁיַּעַמְדוּ עָלֶיהָ וְיִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּנַּחַל, נִמְצָא הַנַּחַל בִּכְלַל הָעִיר, וּמוֹדְדִין לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה מִשְּׂפַת הַנַּחַל הַשֵּׁנִי, וְיֵעָשֶׂה הַנַּחַל כֻּלּוֹ בִּכְלַל הָעִיר מִפְּנֵי הַמַּצֵּבָה (מו) הַבְּנוּיָה בְּצִדָּהּ. וְאִם (מז) לֹא הָיָה שָׁם מַצֵּבָה, אֵין מוֹדְדִים לָהֶם אֶלָּא (מח) (מח) מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם, וְנִמְצָא הַנַּחַל נִמְדָּד מִן הָאַלְפַּיִם שֶׁלָּהֶם: י [ק]יוֹשְׁבֵי צְרִיפִים, דְּהַיְנוּ (מט) שֶׁיּוֹשְׁבִים (ט) בְּאֹהָלִים שֶׁעוֹשִׂין מֵהוּצִין וַעֲרָבָה, אֵין לָהֶם דִּין עִיר, * וּלְפִיכָךְ אֵין מוֹדְדִין לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה אֶלָּא (נ) מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם (נא) (אִם אֵין לָהֶם כְּמִין הֶקֵּף (נב) מְחִצָּה עֲשָׂרָה אוֹ חָרִיץ עֲשָׂרָה סְבִיב בָּתֵּיהֶם) (בית יוסף (ד״ה ומ״ש ואם יש) בשם שבולי לקט (סי׳ מז)). [ר]וְאִם יֵשׁ שָׁם שָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָּתִּים קְבוּעִים שֶׁל אֶבֶן אוֹ שֶׁל נְסָרִים, אֵלּוּ עוֹשִׂים אֶת כֻּלָּם קֶבַע וְיֵשׁ לָהֶם דִּין עִיר, וּמְרַבְּעִים אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל

ע שָׁם בַּגְּמָרָא ס״א (ע״א). פ הָרִי״ף שָׁם (יח:). צ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק כ״ח מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״ט). *) (פֵּרוּשׁ, אִצְטַבָּא הוּא פֵּרוּשׁ דַּקָּה הַנִּזְכָּר בַּגְּמָרָא וּבַפּוֹסְקִים, וְהָרַב נָקַט מַצֵּבָה בִּמְקוֹם דַּקָּה). ק שָׁם בַּגְּמָרָא נ״ה (ע״ב). ר שָׁם, וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק כ״ח מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״י).

בְּאֵר הֵיטֵב

(מ) **מִפֶּתַח.** פֵּרוּשׁ, מִבַּיִת הַחִיצוֹן: (ט) **בְּאֹהָלִים.** שֶׁאֵין קְבוּעִים בְּמָקוֹם אֶחָד אֶלָּא יוֹשְׁבִין כָּאן זְמַן מָה וְאַחַר כָּךְ הוֹלְכִים לְמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל אִם קְבוּעִים בְּמָקוֹם אֶחָד הָוֵי כְּעִיר.

בְּאוּר הֲלָכָה

רוֹאִין כְּאִלּוּ סְמוּכָה אַף שֶׁרְחוֹקָה אַלְפַּיִם, דְּלִשְׁנֵי עֲיָרוֹת אֵין נוֹתְנִין רַק מֵאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וְלֹא יוֹתֵר, וְכַמְבֹאָר בְּסָעִיף ז׳. אוֹ אֶפְשָׁר דְּכֵיוָן דִּבְסַךְ הַכֹּל אֵין כָּאן אֶלָּא מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת, אַף שֶׁהִיא נוֹטָה לְצַד אֶחָד קְצָת, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ נְתוּנָה בְּאֶמְצַע, דְּאֵין צָרִיךְ לְכַוֵּן כָּל כָּךְ שֶׁתְּהֵא יוֹשֶׁבֶת כְּנֶגְדָּן בְּאֶמְצַע מְכֻוָּן דַּוְקָא. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה 'אִם יֵשׁ בֵּין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים מֵאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וּשְׁלִישׁ', מַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְכֻוָּן דַּוְקָא שֶׁלֹּא תְּהֵא מִכָּל צַד יוֹתֵר מֵמֵאָה אַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה, אָכֵן מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם דְּכָלַל שֶׁתְּהֵא בֵּינֵיהֶם מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת, מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דְּאֵין קְפִידָא בָּזֶה, וְרַק שֶׁבֵּין כֻּלָּם לֹא תִּהְיֶה יוֹתֵר מֵהַשִּׁעוּר, וְאָז רוֹאִין הָאֶמְצָעִית כְּאִלּוּ נְתוּנָה מְכֻוָּן בְּאֶמְצַע בֵּין שְׁנֵיהֶם, **וְצָרִיךְ עִיּוּן. שׁוּב מָצָאתִי בַּחֲתֵם סוֹפֵר תְּשׁוּבָה צ״ד שֶׁנִּשְׁאַל בָּזֶה, וּמִדַּעְתּוֹ נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְכֻוָּן בְּאֶמְצַע דַּוְקָא רְחוֹקָה מִשְּׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה.** וְדַע דְּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם לְעִנְיַן עִיר הָעֲשׂוּיָה כְּמִין גַּאם, שֶׁאֵין מְרַבְּעִין אוֹתָהּ וְרַק מוֹתְחִין הַחוּט בַּאֲלַכְסוֹן כְּמִין יָתֵר שֶׁל קֶשֶׁת, זֶה אֵינוֹ, דִּבְרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (נה. ד״ה כמין קשת) (הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ) וְכֵן בְּרִיטְבָּ״א (שם ד״ה וכמין גם) כָּתַב לְהֶדְיָא דְּעוֹשִׂין לָהּ רִבּוּעַ וּכְדַעַת הַשּׁוֹאֵל בִּתְשׁוּבָה שָׁם, וּלְפָלָא שֶׁלֹּא עִיֵּן בְּרִיטְבָּ״א:

* **מִחוּץ לִשְׁלָשְׁתָּן.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מב) שֶׁפֵּרַשְׁנוּ דְּהַכַּוָּנָה שֶׁאַף לְהָאֶמְצָעִית מוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מִשְּׁנַיִם הַחִיצוֹנִים וְלַחוּץ, כֵּן כָּתַב בְּרִיטְבָּ״א (נז: ד״ה ור״י ז״ל), וְכֵן פֵּרְשׁוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם (פכ״ח ה״ה) שֶׁמִּמֶּנּוּ הֶעְתִּיק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דַּעַת הָרַמְבַּ״ם דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאַף לְהַחִיצוֹנִים מוֹדְדִין הַתְּחוּם מִן הָאֶמְצַע וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה, דְּהָוֵי כֻּלָּם כְּעִיר אַחַת שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בִּשְׁלֹשָׁה קְצָווֹת, דְּהַדָּר בְּקֻצָּה אֶחָד מֻתָּר לֵילֵךְ לִשְׁנֵי קְצָווֹת הָאֲחֵרוֹת וּמִחוּץ לָהֶם אַלְפַּיִם, וְזֶה מְכֻוָּן בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב 'הֲרֵי שְׁלָשְׁתָּן כִּמְדִינָה אַחַת וּמוֹדְדִין וְכוּ' לְכָל רוּחַ חוּץ מִשְּׁלָשְׁתָּן, אֶלָּא שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ הַמְפָרְשִׁים זֶה:

י * **וּלְפִיכָךְ וְכוּ' אֶלָּא מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם.** אֵין הַפֵּרוּשׁ מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם כְּמוֹ בַּסָּעִיף הַקּוֹדֵם, דְּהָתָם לֹא בָּא אֶלָּא לְאַפּוּקֵי דְּאֵין הַנַּחַל נִמְדָּד עִמָּהּ, אֲבָל הַבָּתִּים עַצְמָם חֲשׁוּבִין כִּשְׁאָר עִיר דְּהָוֵי כֻּלָּם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמוֹדְדִין אַלְפַּיִם סְבִיבָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא אֵין שֵׁם עִיר עֲלֵיהֶם וּמוֹדְדִין לְכָל בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמוֹ אַלְפַּיִם סְבִיבָהּ, דְּאֵין מִצְטָרְפִין יַחַד כְּלָל כְּעִיר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִצַּד הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא בְּסַךְ הַכֹּל מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת פָּחוֹת שְׁלִישׁ: (מא) **כִּמְדִינָה אַחַת.** וּמֻתָּר לַשְּׁנַיִם הַחִיצוֹנִים לֵילֵךְ מִזֶּה לָזֶה אֲפִלּוּ רְחוֹקִים הַרְבֵּה אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, וְגַם מִשָּׁם וְלַחוּץ אַלְפַּיִם אַמָּה, דִּכְעִיר אַחַת חֲשִׁיבִי: (מב) **לְכָל רוּחַ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ הָאֶמְצָעִי מֻתָּר לוֹ לֵילֵךְ עַד בֵּין הַחִיצוֹנִים וּמִשָּׁם וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה, (כא) וַאֲפִלּוּ אִם בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים יֵשׁ רֶוַח יוֹתֵר מֵאַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה גַּם כֵּן דִּינָא הָכִי, כֵּיוָן דְּאִם נַעֲמִיד הָאֶמְצָעִי בֵּינֵיהֶם לֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת אַמָּה וּשְׁלִישׁ מִכָּל צַד: (מג) **דְּאֵין מוֹדְדִין לְהָאֶמְצָעִי.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר: (מד) **רַק מֵחוֹמוֹתֶיהָ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּלֹא מְהַנֵּי הַסְּבָרָא דְּ'רוֹאִין' רַק לְעִנְיַן שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים שֶׁיִּהְיוּ כְּעִיר אַחַת, (כג) אֲבָל לֹא לְעִנְיַן אֶמְצָעִית עַצְמָהּ, וְעַל כֵּן מְדִידַת תְּחוּמִין שֶׁלָּהּ הוּא רַק סְבִיב חוֹמוֹתֶיהָ לְכָל צַד בִּלְבַד. וְטַעֲמָם, שֶׁאִם נִרְאֶה אוֹתוֹ כְּמֻבְלָע וְעוֹמֵד בֵּין הַחִיצוֹנִים, יַפְסִיד כְּמוֹ כֵּן לָרוּחַ הַשֵּׁנִית שֶׁאֵינָהּ לְצַד הַחִיצוֹנִים. וּלְעִנְיַן הֲלָכָה (כג) נָקְטִינַן כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה, דִּבְדִבְרֵי סוֹפְרִים הַלֵּךְ אַחַר הַמֵּקֵל, וּמוֹדְדִים לְהָאֶמְצָעִי אַלְפַּיִם מִחוּץ לַחִיצוֹנִים, וַאֲפִלּוּ הָכִי לֹא הִפְסִיד לָרוּחַ הַשֵּׁנִית: ט (מה) **מַצֵּבָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אִיצְטַבָּא: (מו) **הַבְּנוּיָה בְּצִדָּהּ.** שֶׁעַל יָדָהּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּנַּחַל גַּם כְּשֶׁהִיא מְלֵאָה. וְאַף עַל גַּב דְּאֵין מְעַבְּרִין לְהָעִיר אֶלָּא בֵּית דִּירָה, וְהַנַּחַל הֲלֹא אֵינוֹ רָאוּי לְדִירָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם הוּא כְּשֶׁבָּאִין לְעַבֵּר הָעִיר מִפְּנֵי מָקוֹם מְסֻיָּם שֶׁחוּצָה לוֹ, אֲבָל הַנַּחַל הַזֶּה שֶׁהוּא לִפְנֵי כָּל הָעִיר וּרְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כָּל בְּנֵי הָעִיר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְדִירָה מְעַבְּרִין בּוֹ אֶת הָעִיר [רִיטְבָּ״א (סא. ד״ה ור״ח)]. [א]וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם בְּכָל מָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּנֵי הָעִיר נַתְחִיל לִמְדֹּד מִשָּׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) (כד) שֶׁהִסְכִּים דְּאֵין לְהָקֵל, דְּגַם בְּנַחַל גּוּפָא דַּעַת (כה) כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁחוֹלְקִין וְסוֹבְרִין דְּהַנַּחַל עוֹלֶה בְּמִדַּת הָאַלְפַּיִם, וְהָבוּ דְּלֹא לְהוֹסִיף עֲלָהּ: (מז) **לֹא הָיָה שָׁם מַצֵּבָה.** שֶׁל רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא הָיָה כְּלָל: (מח) **מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם.** פֵּרוּשׁ, מִבַּיִת הַחִיצוֹן, וְהַיְנוּ מִקִּיר הָעִיר: י (מט) **שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּאֹהָלִים.** שֶׁאֵין קְבוּעִין בְּמָקוֹם אֶחָד, אֶלָּא יוֹשְׁבִים כָּאן זְמַן מָה וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה הַמִּרְעֶה הוֹלְכִים לְמָקוֹם אַחֵר. וְאִם קְבוּעִים בְּמָקוֹם אֶחָד, הָוֵי כְּעִיר. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק טו) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּכַמָּה זְמַן נִקְרָא קָבוּעַ: (נ) **מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין יַחַד לִהְיוֹת כְּעִיר, אֶלָּא מוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם לְכָל אֶחָד (כו) בִּפְנֵי עַצְמוֹ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ: (נא) **אִם אֵין לָהֶם כְּמִין הֶקֵּף וְכוּ'.** דְּאִם יֵשׁ לָהֶם הֶקֵּף זֶה סָבִיב לְמַחֲנֵיהֶם, נֶחְשָׁב כָּל הַשֶּׁטַח כֻּלּוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, (כז) וּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מִסְּבִיב הַהֶקֵּף: (נב) **מְחִצָּה עֲשָׂרָה.** וּמַיְירֵי שֶׁיָּשְׁבָה וּלְבַסּוֹף הֻקַּף,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח (כא) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב), וּפָשׁוּט: (כג) **הַיְנוּ, אֲפִלּוּ אִם אֵין בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים אַרְבַּע אֲלָפִים אַמָּה,** כֵּן בַּאֲרוּ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים אֶת דַּעַת זוֹ, וּדְלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם): (כג) הַגְּרַ״ז (סי״ב). וּבְלָאו הָכִי דַּעַת רִאשׁוֹנָה הִיא דַּעַת רַבִּים, שֶׁהוּא הָרַמְבַּ״ם (פכ״ח ה״ה) וְרַשְׁ״י (ד״ה אלפיים) וְאוֹר זָרוּעַ (ח״ב הל׳ עירובין סי׳ קסב) וְרִיטְבָּ״א (ד״ה ולענין): ט (כד) כֵּן גִּרְסַת הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ז) בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב), דְּאִי לָאו הָכִי אֵין לוֹ שׁוּם הֲבָנָה: (כה) רַשְׁ״י (ד״ה ואם) וְהַמָּאוֹר (יח: ד״ה והפירוש) וְהָרַשְׁבָּ״א (סא. ד״ה עיר) וְהָרֹא״ש (פ״ה סי׳ יג) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח״ב הל׳ עירובין סי׳ קסו), שֶׁהֵם פֵּרְשׁוּ פֵּרוּשׁ אַחֵר בַּסּוּגְיָא, דְּלֹא כְּדַעַת הָרִי״ף (יח:) וְהָרַמְבַּ״ם (פכ״ח ה״ט), **מִפְּנֵי שֶׁהֻקְשָׁה לָהֶם לִמְדֹּד הַנַּחַל בְּתוֹךְ הָעִיר** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (שם). **וּמִכָּל מָקוֹם לֹא נוּכַל לִדְחוֹת דַּעַת הַמְחַבֵּר מֵהֲלָכָה,** כִּי הוּא דַּעַת הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (סא.) וְהָרִי״ף (שם) וְהָרַמְבַּ״ם (שם) וְהַסְּמַ״ג (לא תעשה מצוה סו): י (כו) וְהַאי 'מִפֶּתַח בָּתֵּיהֶם' אֵינוֹ כְּמוֹ פֶּתַח בָּתֵּיהֶם שֶׁל סוֹף סָעִיף ט׳, דְּהָתָם הַכַּוָּנָה מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה, וְהָכָא אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ לְכָל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ: (כז) דְּלֹא גְּרִיעִי מִבַּיִת אֶחָד שֶׁהֻקַּף מְחִיצָה סָבִיב לָהּ דְּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מִחוּץ לַמְּחִיצָה, וַאֲפִלּוּ הַשֶּׁטַח גָּדוֹל יוֹתֵר מִבַּיִת סָאתַיִם, וּמִשּׁוּם דְּהֻקַּף לְדִירָה, וְהָכִי נַמִי דִּכְוָתֵיהּ. **וּמִסְתַּבֵּר דְּבָזֶה אֵין נוֹתְנִין לָהּ שִׁבְעִים אַמּוֹת וְשִׁירַיִם אַף לְמַאן דְּאָמַר דְּנוֹתְנִין לְעִיר אַחַת בְּעָלְמָא, דְּלֹא חֲשִׁיבָא עִיר:**

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ט) הביא הספק ולא הכריע.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

רוּחַ כְּשְׁאָר הָעֲיָרוֹת: **יא** שׁ עִיר שֶׁהַקִּפָּה (נג) וְאַחַר כָּךְ יָשְׁבָה, מוֹדְדִין לָהּ (נד) מִמְּקוֹם (י) יְשִׁיבָתָהּ. יָשְׁבָה וְאַחַר כָּךְ הֻקְּפָה, מוֹדְדִין לָהּ (נה) מֵחוֹמָתָהּ:

שצט בַּמֶּה מוֹדְדִין הַתְּחוּמִין וּמְקוֹם הַמְּדִידָה וּמִי הוּא הַמּוֹדֵד. ובו י״א סְעִיפִים:

א * אֵין מוֹדְדִין תְּחוּם הָעִיר א אֶלָּא בְּחֶבֶל (א) שֶׁל פִּשְׁתָּן ב שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה, (ב) לֹא פְּחוֹת שֶׁהוּא נִמְתָּח בְּיוֹתֵר, וְלֹא אָרֹךְ יוֹתֵר מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ נִמְתָּח כָּרָאוּי: **ב** ג אִם יֵשׁ (ג) נָהָר לְפָנָיו לְסוֹף שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, לְאַחַר שֶׁמָּדַד חֲמִשִּׁים אַמָּה חוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה שָׁלֵם (ד) עַד הַנָּהָר: **ג** * ד יָשִׁים הַחֶבֶל (ה) כְּנֶגֶד לִבּוֹ ה וְיִמְתְּחֶנּוּ (ו) בְּכָל כֹּחוֹ: **ד** ו לֹא יִמְדֹּד אֶלָּא כְּנֶגֶד הָעִיר. אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ הָרִים וּגְאָיוֹת כְּנֶגְדָּהּ, (ז) לֹא יֵלֵךְ מִכְּנֶגְדָּהּ (ח) בְּצִדָּהּ שֶׁהוּא יָשָׁר וְיִמְדֹּד שָׁם וְיַחֲזֹר כְּנֶגֶד הָעִיר לְפִי מִדָּה שֶׁמָּדַד שָׁם, (ט) אֶלָּא יִמְדֹּד כְּנֶגֶד הָעִיר. ז וּכְשֶׁיַּגִּיעַ לְהַר, אִם ח הוּא כָּל כָּךְ זָקוּף שֶׁאִם יוֹרִידוּ חוּט הַמְּשֻׁקָּלֶת מֵרֹאשׁוֹ לֹא יִתְרַחֵק מִכְּנֶגְדּוֹ לְמַטָּה בְּשִׁפּוּלוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, * אָז (י) אֵין צָרִיךְ לִמְדֹּד (כָּל כָּךְ) ט הַיְרִידָה וְהָעֲלִיָּה אֶלָּא אִם יֵשׁ מִישׁוֹר בְּרֹאשׁוֹ, וְאִם אֵין מִישׁוֹר בְּרֹאשׁוֹ אֵינוֹ מוֹדֵד כְּלָל. וְאִם חוּט מִתְרַחֵק מִכְּנֶגְדּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת * י וּמִתְלַקֵּט עֲשָׂרָה מִתּוֹךְ חֲמֵשׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁבְּהִלּוּחַ חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֶׁל שִׁפּוּעַ (יא) עוֹלָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, (יב) אָז רוֹאִים אִם אֵין מִשְׁפָּתוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים אַמָּה (יג) מַבְלִיעוֹ בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה, (יד) כ שֶׁזּוֹקֵף עֵץ גָּבוֹהַּ בְּשִׁפְתּוֹ מִזֶּה וְעֵץ כַּאֲשֶׁר הִגַּהְתִּי כֵּן הוּא בְּרֹאשׁ שֶׁהֵבִיא הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה וכתב עוד). ל שם (נח:) מֵימְרָא דְּרַבָּא.

ש רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק כ״ח מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״ה), מֵהָא דְּעִיר חֲדָשָׁה מוֹדְדִין לָהּ מִישִׁיבָתָהּ, יָשְׁבָה וְכוּ׳, שָׁם בַּיִת יוֹסֵף (ד״ה כתב הרמב״ם).

א גְּמָרָא עֲרוּבִין נ״ח ע״א). ב מִשְׁנָה שָׁם (נז:). ג פְּלוּגְתָּא בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ה ה״ג), וְהַכְרֵעַ הַשּׁוּר מִכְּמַאן דְּאָמַר שְׁחוֹר לְאַחוֹרָיו. ד מִשְׁנָה שָׁם נ״ז. ה בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י נ״ח ע״ב ד״ה ־ שומעין). בְּשֵׁם הַתּוֹסָפְתָּא (פ״ד ה״ג). ו מִשְׁנָה שָׁם (נח:), וּכְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה אין) וְרַא״שׁ (פ״ה סי׳ ז) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל. ז מִשְׁנָה שָׁם נ״ז. ח בְּגְּמָרָא נ״ח ע״א) מֵימְרָא דְּרַב יְהוּדָה. ט הָרַא״שׁ שָׁם (סי׳ ח), כ הַתּוֹסָפוֹת וְהָרַא״שׁ שָׁם.

בַּאֵר הֵיטֵב

מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז): (י) יְשִׁיבָתָהּ. פֵּרוּשׁ, מִן הַבָּתִּים וְלֹא מִן הַחוֹמָה, אִם אֵין בַּחוֹמָה בֵּית דִּירָה: (יא) נָהָר. שֶׁהוּא רָחָב מֵעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ואם יש):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּכְדִלְקַמִּיהּ: **יא** (נג) **וְאַחַר כָּךְ יָשְׁבָה.** וְאֵינָהּ מֵישֶׁבֶת כְּלָל עַד הַחוֹמָה: (נד) **מִמְּקוֹם יְשִׁיבָתָהּ,** פֵּרוּשׁ לֹא יִמְדֹּד מֵהַחוֹמָה אֶלָּא מִן הַבָּתִּים [וּלְדַעַת הָרַמ״א לְעִיל בְּסָעִיף ה׳, נוֹתֵן לָהּ עוֹד שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם], שֶׁהַחוֹמָה זוֹ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה לְשַׁוְּיָהּ כֻּלָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁלֹּא הֻקְּפָה לְדִירָה, שֶׁנַּעֲשֵׂית קֹדֶם יְשִׁיבָתָהּ, (כמ) אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ בַּחוֹמָה בֵּית דִּירָה וְהִיא בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לִישִׁיבַת בָּתֵּי הָעִיר, (כט) מִצְטָרֶפֶת עִמָּהּ: (נה) **מֵחוֹמָתָהּ.** אֲפִלּוּ הַחוֹמָה רָחוֹק הַרְבֵּה מִן הַבָּתִּים, דְּכֵיוָן שֶׁהֻקְּפָה אַחַר כָּךְ, מִקְּרֵי הֵקֵּף לְדִירָה, וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ חֲשִׁיב כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וּלְדַעַת הָרַמ״א לְעִיל בְּסָעִיף ה׳, נוֹתְנִין לָהּ מִתְּחִלָּה הַשִּׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם מִחוּץ לַחוֹמָה וְאַחַר כָּךְ מוֹדְדִין לָהּ הָאֶלֶפַיִם:

א (א) **שֶׁל פִּשְׁתָּן.** וְאַף דְּאֵין לָךְ יָפֶה לְמִדָּה מִשַּׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, כָּךְ קִבְּלוּ חַזַ״ל דִּכְחֶבֶל שֶׁל פִּשְׁתָּן מוֹדְדִין, (ס) מִדִּכְתִיב [בִּיחֶזְקֵאל מ (ג)] וּפִתִּיל פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ: (ב) **לֹא פְּחוֹת וְכוּ׳ בְּיוֹתֵר.** וְנִמְצָא שִׁעוּר הַתְּחוּם יוֹתֵר מֵאֶלְפַּיִם, וְכֵן לְהִפּוּךְ בְּאָרְךְ יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים, שְׁאִי אֶפְשָׁר לְמָתְחוֹ מִפְּנֵי כְּבָדוֹ, וְנִמְצָא אַתָּה מְקַצֵּר בְּשִׁעוּר הַתְּחוּמִין: **ב** (ג) **נָהָר.** שֶׁהוּא רָחָב יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, (ס) דְּאִם הוּא רַק עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הֲלֹא אֶפְשָׁר לְהַבְלִיעָהּ בְּיַחַד עִם עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שֶׁל הַיַּבָּשָׁה בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה: (ד) **עַד הַנָּהָר.** וְאַחַר כָּךְ יִמְדֹּד בְּחֶבֶל זֶה מִשְּׁפַת הַנָּהָר הַזֶּה עַד אַחוֹרֵי עֶבֶר הַשֵּׁנִי מִן הַנָּהָר. וְכָל זֶה אִם הַנָּהָר מַחֲזִיק רַק עַד חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאִם הוּא רָחָב יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, עַיֵּן יְרוּשַׁלְמִי בְּכֵיצַד מְעַבְּרִין (פ״ה ה״ג): **ג** (ה) **כְּנֶגֶד לִבּוֹ.** קָבְעוּ לוֹ (ג) חֲכָמִים מָקוֹם לְשׁוּם כְּנֶגְדּוֹ רֹאשׁ הַחֶבֶל, שֶׁלֹּא יִתֵּן זֶה כְּנֶגֶד צַוָּארוֹ וְזֶה כְּנֶגֶד רַגְלָיו וְהַחֶבֶל מִתְקַצֵּר וְהַתְּחוּמִין מִתְמַעֲטִין עַל יְדֵי זֶה: (ו) **בְּכָל כֹּחוֹ.** מְשׁוּם דְּמִכְבִיד (ד) בָּאֶמְצַע וְאֵינוֹ נִמְתָּח כָּרָאוּי, אִם לֹא שֶׁיִּמְתְּחֶנּוּ בְּכָל כֹּחוֹ: **ד** (ז) **לֹא יֵלֵךְ מִכְּנֶגְדָּהּ וְכוּ׳.** הַטַּעַם, (ס) דִּלְפָעָמִים יֵשׁ כְּנֶגֶד הָעִיר הָרִים וּגְאָיוֹת, שֶׁיֵּשׁ לוֹ לִקְדֹּר אוֹ לִמְדֹּד מִדִּידָה יָפָה, וּכְדִלְקַמִּיהּ: (ח) **בְּצִדָּהּ שֶׁהוּא יָשָׁר.** וְאַף דִּלְקַמָּן בְּסָעִיף ו׳ כָּתַב דִּכְשֶׁהוֹלֵךְ לְהַר אוֹ לְגַיְא וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעַ, מֻתָּר לֵילֵךְ מִן הַצַּד, כָּאן מַיִּירֵי דְּהַגַּיְא וְהָהָר אֵינוֹ רָחָב כָּל כָּךְ וְיָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ בְּהֶחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה, אֶלָּא שֶׁהוּא רוֹצֶה לֵילֵךְ וְלִמְדֹּד מִן הַצַּד שֶׁנּוֹחַ לוֹ יוֹתֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לָזֶה [פְּרִישָׁה (סק״ד)]: (ט) **אֶלָּא יִמְדֹּד כְּנֶגֶד הָעִיר.** וּמִכָּל מָקוֹם אִם כְּנֶגֶד הָעִיר גּוּפָא (ו) יֵשׁ מָקוֹם מִישׁוֹר בְּלֹא הָרִים וּגְאָיוֹת, צָרִיךְ לִמְדֹּד בְּמָקוֹם הַמִּישׁוֹר: (י) **אֵין צָרִיךְ לִמְדֹּד הֵירִידָה וְהָעֲלִיָּה אֶלָּא וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁיְּמַדֵּד הַמִּישׁוֹר שֶׁלְּמַעְלָה לְבַד. (ז) וְהַטַּעַם, כֵּיוָן שֶׁהוּא זָקוּף מְאֹד שֶׁאֵין רֹחַב הַשִּׁפּוּעַ כִּי אִם פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְגַם קָשֶׁה לַעֲשׂוֹת שָׁם קְדוּר [הַיְנוּ מַה שֶּׁאֶחָד עוֹמֵד בְּרַגְלֵי הָהָר וְאֶחָד לְמַעְלָה, הַמְבָאר לְקַמִּיהּ] בְּשִׁפּוּעַ קָצָר כָּזֶה, הֻקְלוּ בּוֹ שֶׁלֹּא יִמְדֹּד הַשִּׁפּוּעַ כְּלָל: (יא) **עוֹלָה עֲשָׂרָה טְפָחִים.** בְּשֶׁטַח הַגַּבָּהּ: (יב) **אָז רוֹאִין וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דַּוְקָא בְּשִׁפּוּעַ זֶה שֶׁהוּא נוֹחַ לְהִלּוֹךְ, לְפִיכָךְ מוֹדְדִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי הַבְלָעָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֵיכָא שֶׁעוֹלֶה עֲשָׂרָה טְפָחִים בְּגַבֵּהּ עַל יְדֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁאֵינוֹ נוֹחַ לֵילֵךְ עַל יְדֵי הַזְּקִיפָה, אֵין צָרִיךְ לִמְדֹּד אֶלָּא בְּאָמָּד הַדַּעַת, וּכְדִלְקַמִּיהּ: (יג) **מַבְלִיעוֹ בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה וְכוּ׳.** פֵּרוּשׁ, מַבְלִיעַ הַשִּׁפּוּעַ, וְאֵינוֹ מוֹדֵד כִּי אִם כְּמוֹ שֶׁרָחָב לְמַטָּה בְּתַחְתִּית הָהָר, וּמְבָאר הַמְחַבֵּר אֵיךְ לְשַׁעֵר זֶה: (יד) **שֶׁזּוֹקֵף עֵץ גָּבוֹהַּ וְכוּ׳.** וְאִם הָהָר קָצָר בְּרָחְבּוֹ אֵין צָרִיךְ לִזְקֹף עֵצִים, אֶלָּא יַעֲתִיק עַצְמוֹ מִן הָהָר לְצִדּוֹ

בְּאוּר הַלָּכָה

א * אֵין מוֹדְדִין תְּחוּם הָעִיר וְכוּ׳. כָּתַב הַכֹּל בּוֹ (סי׳ לד ד״ה היוצא חוץ) **בְּשֵׁם הָרַ״מ, אָדָם שְׁמוּדַד אֶלֶפַּיִם אַמָּה לִתְחוּם שַׁבָּת דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ, אִם אֵין שָׁם אֶלָּא אֶלֶפַּיִם בְּצִמְצוּם אֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה וְלֵילֵךְ בְּכֻלָּן, שֶׁמָּא יֵשׁ יוֹתֵר,** כִּי מִן הַדִּין אֵין לְאַמָּה כַּיּ אִם שִׁשָּׁה טְפָחִים, עַד כָּאן לְשׁוֹן דְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ב), וְכַנּוֹתָנוֹ דְּשָׁמָּא אֵין מְצַמְצֵם לְמִדָּה פְּסִיעָה בֵּינוֹנִית. וְנִרְאֶה רְאָיָה לְדָבָרָיו, דְּלֹא מָצִינוּ בַּגְּמָרָא לִסְמֹךְ עַל פְּסִיעוֹת כִּי אִם כְּשֶׁשָּׁבַת בְּבִקְעָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ תְּחוּם שַׁבָּת [דַּף מ״ב ע״א] שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּעִנְיָן אַחֵר, אֲבָל עִקַּר מְדִידָה לְכַתְּחִלָּה הוּא בַּחֲבָלִים, כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּעִנְיָנֵנוּ. **וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַכֹּל בּוֹ, שֶׁאִם אֵין בִּדְעָתּוֹ לְמָנוֹת כָּל אַלְפַּיִם בְּשִׁלְמוּת, יוּכַל לִסְמֹךְ אַף לְכַתְּחִלָּה עַל מְדִידוֹת פְּסִיעוֹת:**

ג * יָשִׁים הַחֶבֶל כְּנֶגֶד לִבּוֹ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ה). וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ״א (נז: ד״ה מתני׳) שֶׁכָּתַב דְּהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לִמְדֹּד בְּהַנָּחַת הַחֶבֶל עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְלֹא מִמַּעֲטִינַן רַק שֶׁלֹּא יִנִּיחַ אֶחָד רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד וְאֶחָד כְּנֶגֶד מַרְגְּלוֹתָיו וְנִמְצָא מְמַעֵט בְּתְחוּמִין:

ד * אָז אֵין צָרִיךְ לִמְדֹּד וְכוּ׳. וְאֵין חִלּוּק בָּזֶה בֵּין אִם הוּא רָחָב חֲמִשִּׁים אוֹ יוֹתֵר: * וּמִתְלַקֵּט עֲשָׂרָה מִתּוֹךְ חָמֵשׁ. א וְאִם מִתְלַקְּטִים מִתּוֹךְ שִׁשָּׁה, שְׁנוֹחַ הֵהָר מְאֹד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יא (כמ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז), וּפְשׁוּט: (כט) **וּלְדַעַת הָרַמ״א לְעִיל** (ס״ה) **צָרִיךְ לִתֵּן לָהּ עוֹד שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם מִבֵּית דִּירָה זוֹ, הַגְּרִ״ז** (סי״ד). **וּלְעִיל בְּבַאוּר הֲלָכָה** (ד״ה וכן נראה) **בְּאַרְנוּ דְּנָכוֹן לִנְהֹג כְּהַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים דְּסִבְרִי שֶׁאַחַר שְׁנָתְנוּ לָהּ עִבּוּר אֶחָד אֵין נוֹתְנִין שָׁם עוֹד שִׁבְעִים אַמָּה:**

א (מ) יְרוּשַׁלְמִי (פ״ה ה״ג): **ב** (נ) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ואם יש): **ג** (נ) רַשׁ״י (נז: ד״ה ולא יתדוד): (ס) טַ״ז (סק״ג): **ד** (ס) רַא״שׁ (פ״ה סי׳ ז): (ו) גְּאוֹן יַעֲקֹב (נח: ד״ה מתני׳ אלא) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפְתָּא (פ״ד ה״א): (ז) רַא״שׁ (שם סי׳ ו):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) בשו״ע הרב (ס״ו) כתב שבמתלקט ביותר מארבע דינו בקידור או בהבלעה, ולא הזכיר דין זה שבמתלקט מתוך ששה מודד מדידה יפה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah